

Plan van Aanpak

Huisvesting statushouders

Gemeente Leeuwarden

Inleiding

De gemeente Leeuwarden werkt samen met de corporaties Elkien en WoonFriesland om ervoor te zorgen dat statushouders die gekoppeld worden aan de gemeente Leeuwarden zo snel mogelijk gehuisvest kunnen worden. De afgelopen jaren heeft de gemeente Leeuwarden moeite gehad om de halfjaarlijkse taakstelling te halen.

Oorzaken voor deze achterstand zijn onder andere de verhoogde taakstelling, de krapte op de woningmarkt en de lage mutatiegraad bij de corporaties als gevolg van de coronapandemie. Momenteel spelen de hoge energielasten een rol, net als de grote herstructureringsopgave in de wijk Heechterp. Ook zijn de corporaties van mening dat de draagkracht en de draaglast van de wijken met sociale huurwoningen hun grenzen hebben bereikt. Ze willen ervoor waken dat teveel specifieke doelgroepen gehuisvest worden in kwetsbare wijken.

De actuele cijfers

De achterstand in de huisvesting vanuit het verleden betreft op dit moment 45 statushouders. De actuele taakstelling voor de eerste helft van 2023 is 164. Voor de tweede helft van 2023 zal dit aantal ongeveer gelijk zijn aan het eerste halfjaar. De opgave voor 2023 is het huisvesten van in totaal minimaal 373 statushouders.

2022

In 2022 zijn in totaal 206 mensen gehuisvest. De gemeente hebben op een aantal zaken manieren ingezet op versnelling, door inzet van particulier bezit, inzet van gemeentelijk bezit en het aanwenden van de Hotel Accommodatie Regeling (HAR).

De verdeling van woningen onder corporaties, HAR, particulier en gemeentelijk bezit is als volgt:

Elkien	46 woningen
Woon Friesland	45 woningen
Particulier	appartement 4 personen
	Appartement 6 personen
Buma State (HAR)	25 personen / 6 appartementen t/m januari 2023. Deze mensen zijn inmiddels geherhuisvest
Gemeente	1 appartement 2 personen
	1 appartement 4 personen
	1 woning 4 personen

Projectplan 2022

In de wetenschap dat de gemeente Leeuwarden een taak heeft als het gaat om het huisvesten van statushouders, hebben wij in januari 2022 een aanpak gedeeld met de provincie. De provincie was enthousiast over deze aanpak, maar wilde dat Leeuwarden de achterstand in zou lopen voor het einde 2022, en niet pas medio 2023.

Om die reden hebben we drie deelopgaven geformuleerd:

- 1) Verkennen van mogelijkheden om binnen de prestatieafspraken 2022 met de corporaties aanvullende afspraken te maken om de achterstand, die op dat moment 89 statushouders betrof, extra snel inhalen. Deze aanpak sluit aan op de in te richten provinciale Taskforce Statushouders;
- 2) Het opstellen van een programma van eisen voor de huisvesting van statushouders. Dit document is nodig om in de toekomst gebruik te kunnen maken van gebouwen en complexen die mogelijk andere bewoners krijgen, waaronder statushouders. Daarbij kan dit ook gebruikt worden voor een toekomstbestendig plan waarin flexibiliteit belangrijk is, omdat de instroom van vluchtelingen (sterk) fluctueert;
In de wetenschap dat aangewende complexen eerst aangepast moeten worden voordat er nieuwe bewoners gehuisvest kunnen worden, is dit niet een oplossing voor de korte termijn om bij te dragen aan het inlopen van de achterstand;
- 3) Het realiseren van tijdelijke en/of semipermanente locaties voor de duur dat deelopgave 2 nog niet ten uitvoering is gebracht. Dit mede op basis van de inventarisatie leegstand.

Stand van zaken deelopgaven:

- 1) Het maken van aanvullende afspraken met de corporaties was minder eenvoudig dan de gemeente had verwacht. We hebben in oktober 2022 aanvullende afspraken gemaakt. Deze aanvullende afspraken worden onderdeel van de prestatieafspraken en gemonitord in de bestuurlijke overleggen;
- 2) Leeuwarden heeft een programma van eisen opgesteld. Dit document gaat om zowel de ruimtelijke aspecten alsook om gezondheidsaspecten zoals de GGD die stelt aan tijdelijke locaties voor wonen/opvang;
- 3) We zoeken binnen de particuliere markt naar woningen/appartementen en kijken naar woningen die de gemeente in bezit heeft. Tenslotte blijven we rekening houden met inzet van de HAR (Hotel Accommodatie Regeling) als tijdelijke oplossing.

Plan van aanpak 2023

Het college van Burgemeester en Wethouders van Leeuwarden heeft als doel gesteld om in 2022 en 2023 de achterstand in te huisvesten statushouders weg te werken en in 2023 een versnelde huisvesting op gang te brengen.

Aanpak in drie stappen

Hieronder volgt het plan van aanpak om de geformuleerde ambitie voor 2023 om te zetten naar haalbare doelen en concrete projecten die nu worden uitgevoerd. Het stappenplan bestaat uit drie chronologische fases. De eerste fase is ingegaan in december 2022 en loopt tot het voorjaar van 2023. De tweede fase gaat over het tweede kwartaal van 2023, en de derde en laatste fase beschrijft de langere termijn, waarbij het woningaanbod in de sociale sector van de gemeente centraal staat. Naast deze stappen hebben we binnen de gemeente een team inburgering. Hun inzet, en de inzet van de partners, is voorwaardelijk om naast de plaatsingen ook de begeleiding te kunnen garanderen.

Fase 1, korte termijn

In 2022 heeft de gemeente Leeuwarden meerdere acties uitgezet om het huisvesten van statushouders te versnellen. Deze projecten zijn in verschillende fases van uitvoering, of uiteindelijk niet gerealiseerd. De volgende drie instrumenten zijn onderzocht, in uitvoering of komen in uitvoering:

- 1) Versnelling huisvesting in samenwerking met woningcorporaties Elken en WoonFriesland;
- 2) Hotel- en accommodatieregeling;
- 3) Inzet particulier bezit.

Het doel van de eerste fase is om concreet te maken welke andere huisvestingsvormen er zijn voor statushouders, hoe we deze kunnen gaan inzetten voor deze groep en welke voorwaarden daarbij van toepassing zijn.

- 1) Inzet flexwoningen

In het gebied Spoordok worden voor de zomer van 2023 flexwoningen gerealiseerd. Deze woningen zijn bedoeld voor de opvang van Oekraïners, maar ook voor spoedzoekers. De groep statushouders beschouwen wij in deze als spoedzoekers. In samenhang met het realiseren van de Regionale Opvanglocatie, heeft het COA de gemeente extra flexwoningen aangeboden om deze in te zetten voor de huisvesting van statushouders.

- 2) Inzet particuliere complexen

We onderzoeken samen met de markt of eigenaren van complexen bereid zijn om hun woningen/appartementen te verhuren aan statushouders.

Fase 2, tweede kwartaal 2023

De taakstelling voor Leeuwarden voor het eerste half jaar van 2023 is bekend onder voorbehoud van wijzigingen door het Rijk. De opgave is 164 statushouders. We voorzien dat de corporaties in dit huidige tempo onvoldoende woningen beschikbaar zullen hebben. Samen met de uitkomsten van fase 1 bepalen we samen met de corporaties hun aandeel om de opgave gezamenlijk te halen. We verwachten dat we mogelijk aanvullende afspraken moeten maken om het eerste half jaar positief af te sluiten.

Fase 3, langere termijn vanaf juli 2023

Vanaf 1 juli zal een aantal statushouders gehuisvest zijn in het Spoordok-gebied. Dit zal samen met het huisvesten van statushouders in particulier bezit niet voldoende zijn voor de lange termijn. Op basis van de uitgangspunten van de woonvisie en de toekomstig op te stellen urgentieverordening moeten de corporaties samen met de gemeente inzetten op het realiseren van een grotere flexibele schil en meer woningen in de sociale huursector. Dit pakken we op vanaf de zomer. Uitgangspunt is dat we in de toekomst beter kunnen anticiperen op de fluctuerende instroom van statushouders in

onze gemeente. We kijken daar expliciet bij naar nieuw te ontwikkelen wijken. Daarnaast blijft het voor Leeuwarden van belang dat we de groep statushouders qua huisvesting mengen met andere bewoners van onze gemeente, om ook op de lange termijn een goed woonklimaat te bieden en de kansen voor statushouders in onze gemeente te verbeteren.

Structurele inbedding

Via een aantal sporen wordt gewerkt naar een structureel houdbare werkwijze, waarbij statushouders spoedig en passend worden gehuisvest zodat het wonen een spoedige inburgering bevordert.

Prestatieafspraken 2023

De huisvesting en integratie/inburgering van statushouders is een omvangrijke en urgente opgave. Partijen verwachten dat dit ook gedurende het hele volgende jaar zo zal zijn. De taakstelling voor het eerste half jaar van 2023 is substantieel hoger (164 personen) dan de voorgaande periode. Gemeente en corporaties spannen zich gezamenlijk in om te voldoen aan de taakstelling, zowel op korte als lange termijn. De huisvestingsinspanningen zijn er op gericht om in 2023 in de pas te lopen met de taakstelling (incl. achterstand). Om daarin -ook voor de langere termijn- te voorzien verkennen gemeente en corporaties alle opties en benutten deze waar mogelijk, o.a.: binnen de huidige woningvoorraad (ook buiten sociale huursector), versnelling van nieuwbouw, (ver)bouw tijdelijke wooneenheden, realisatie van flexibele woonconcepten. Einddoel is steeds een inclusief, veilig en goed (t)huis en een volwaardige plek in de samenleving voor nieuwkomers.

De prestatieafspraken 2023 zijn in lijn met de werkwijze die in 2022 is ingezet en die in 2023 verder wordt uitgewerkt.

Regionaal Uniforme Urgentieverordening

In 2023 is begonnen met het opstellen van een regionaal uniforme urgentieverordening. De hoop en verwachting is dat uiteindelijk alle regiogemeenten zullen aanhaken. Statushouders zijn geen verplichte doelgroep die urgentie moet krijgen, maar we kunnen er vanuit gaan dat statushouders in Leeuwarden (en waarschijnlijk daarbuiten) wel door de gemeente als urgent worden aangemerkt. Beoogde ingangsdatum is 1 januari 2024.

Bij het van kracht worden van de urgentieverordening zullen dan statushouders met voorrang (of via directe bemiddeling) gehuisvest worden door de corporaties. Het staat de gemeente uiteraard vrij om ook andere aanbieders (waaronder wijzelf) in te zetten, maar dat hoeft niet.

De gemeente Leeuwarden stelt dit jaar een Beleidskader wonen en zorg voor aandachtsgroepen op. Dit geeft dan een (fors) verdere uitwerking van hetgeen over aandachtsgroepen in de volkshuisvestingsvisie uit 2021 is opgenomen. Hier vallen statushouders ook onder. Het gaat dan over hoe de gemeente in de huisvesting gaat voorzien (dus via urgentie) en wat er qua zorg en begeleiding nodig is en hoe dit wordt vormgegeven.

Inburgering

De gemeente voert regie op alle inburgeraars die worden gehuisvest in onze gemeente en vallen onder de Wet Inburgering 2021 (WI21). Het team is recentelijk uitgebreid met 3 fte om deze regievoering adequaat uit te voeren. De WI21 verplicht dit ons te doen met verschillende partners verdeeld over de verschillende routes: B1 (richting werk, school, ondernemerschap en participatie), Onderwijs en Z (richting zelfredzaamheid). Binnen deze routes hebben we contracten afgesloten met ketenpartners zoals Vluchtelingen Werk (maatschappelijke begeleiding, direct bij huisvesting gedurende 1 jaar), de ROC's voor de onderwijsroute, en Stavoor voor de Z-route. Daarnaast zijn we de module MAP (module arbeidsmarkt en participatie) aan het inrichten met Caparis en Vizier op Werk. Ook hebben wij een financieel coach in dienst die voor ons de financiële begeleiding doet aan inburgeraars die het nodig hebben om coaching te ontvangen op budgetbeheer en leren wij hen op welke manier wij onze financiële zaken organiseren. Het inburgeringsteam gaat direct aan de slag met het opstellen van een PIP (persoonlijk inburgeringsplan) en verwijst door naar een van de routes. Hierin zijn een leerbaarheidstoets, wensen en dromen van inburgeraar en de vervolgstappen opgenomen. Ook is er, indien nodig, contact met Team Statushouders van Amaryllis.

Voor alle inburgeraars niet vallend onder de WI21, is bij huisvesting ook Maatschappelijke begeleiding door VW. Als de inburgeringsperiode succesvol is afgesloten, zullen zij door worden begeleid naar werk, school, ondernemerschap of participatie. Ook financiële coaching zal indien nodig worden ingezet. Daarnaast worden er taallessen ingezet om inburgeraars de taal te leren.

Huisartsenzorg en onderwijs

Statushouders die zich in Leeuwarden vestigen doen niet alleen een beroep op huisvesting, maar ook op huisartsenzorg en onderwijs. De druk op de huisartsenzorg is hoog in Leeuwarden. Dit geldt niet alleen voor de statushouders, maar voor alle inwoners van de gemeente, waarvan een deel geen huisarts kan vinden. Dit probleem onderkennen we. We zoeken naar oplossingen om onze inwoners de zorg te bieden die ze nodig hebben. Dat doen we ook in het onderwijs, waar statushouders net als alle andere Leeuwarders aanspraak op maken. Voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs geldt dat de druk hoog is. We blijven ons inzetten om dit nieuwkomersonderwijs te bieden.